Deo optimo maximo uni & trino, Virgini Deiparæ, & sancto Lucæ orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA.

Cardinalitiis disputationibus manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis vigesimâ-sextâ Martii.

M. GUIDONE CRESCENTIO FAGON, Regi à sanctioribus Consiliis, Archiatrorum Comite, & Doctore Medico, Præside.

An ex Tabaci usu frequenti vitæ summa brevior?

QUI nescit in studiis anatomicis primum esse ponendum Medicinæ tyrocinium, invitâ Minervâ salutis aras attingit. Nec genio meliore ducitur, qui se ad eas tantùm corporis humani partes evolvendas accingit, quas Galeni temporibus rudis adhuc Anatomia retexerat: sibique ut emerito plaudit, si principum viscerum figuram, colorem, situm, musculorumque tendines & carnosam molem agnoverit. Curtum illud artis operosissimæ compendium, Lanii sibi habeant & Coqui: ut quid pluris venundari, quid palato gratius condiri possit intelligant. At qui ea humani corporis arcana retegere meditatur, quæ Medicum nefas est ignorare, prima viscerum quærat rudimenta: exiliora vasa stylo & pneumaticis tubulis expandat: & quàm varia innumeræ glandulæ, vix lynceis oculis percipiendæ, offerant præterlabentibus succis incernicula, sedulus observet: tenuissimos nervorum processus, & ex multiplici illorum in diversas regiones distributione, partium consensus inquirat: ultima musculorum stamina attentis oculis, conspicillis adjuvantibus, & quas exiliores fibræ trochleas, fornices, spiras, arcus, cellulas extruant, animadvertat: atque ex illorum robore vel imbecillitate, de valetudine & vitæ diuturnitate benè vel malè auguretur. Neque verò in sola cadaverum sectione ponat operam: cum enim in vivente functionum omnium integritatem, tam fluidarum quàm solidarum partium, quibus ejus machina coalescit, discors servet conspiratio: ut quantùm fluidarum impetus positos sibi limites effringere tentat, tantùm solidarum robur nisus earum reprimat: non minori sedulitate liquidarum motum, quàm solidarum structuram par est investigare. Viva itaque animalium scrutare præcordia. Sed his apertis Naturam sui ipsius interpretem ausculta. Nec scripta veterum, sed quæ erunt oculis subjecta fidelibus consule. Nec te à studio veritatis dimoveant illi, qui crasso Bœotûm in aëre nati, ne senes perdenda fateantur, quæ imberbes didicere, piaculum esse clamitant à veterum opinionibus recedere. Quis enim præposteram istam quam vovent antiquitati reverentiam, ut præfixam socordiæ larvam non agnoscat? cùm non simili cultu vetustas probitatis leges retineant, nec antiquos mores observent. An quippe lucro aversum Hippocratis animum, atque ab eo laudatam ἀφιλαργυρίαν venerantur illi? quibus adeò curam famæ cupido sordidus aufert, ut & socios suis è stationibus fraudulenter ejicere, & in eorum spolia audeant involare? quid verò dum peregrinas invehunt consuetudines, parent-ne meliùs edictis antiquorum? curant-ne quæ sunt de ornatu decenti, à divino sene Medicis imperata, cum Tabaci abusum, exemplo perniciem deducentes veniens in ævum, amplectuntur? ut nec jam pudeat, faciem illam, quæ & modestâ securitate, & sereno aspectu ægrorum spes jubet esse ratas, deleterio pulvere conspurcatam ostentare, & manus fatali pyxide impeditas, ad judicium de vita aut morte ferendum admovere: minimùm solliciti, quòd rem nullâ satis magna mentis contentione agendam, quasi aliud agentes, & Nicotianæ illusionibus lymphati, tractare videantur.

ANTIQUOS Medicinæ proceres æquum est venerari, non quòd ea ignorarint, quæ nostri sæculi melior fortuna retexit; sed quòd multa scitu dignissima invenerint, posterisque nova commiserint plurima, quæ majores illorum non attigerant. Si igitur illi Principes Medicinæ Genii, quos nullo adhuc præeunte duce, ad penetralia Naturæ scrutanda induxit ignea vis animi, hac ætate nascerentur iterum, tot freti subsidiis, quæ nunc ad evolvenda Naturæ mysteria feliciter inserviunt, quò non, suis cognita temporibus promoverent? & sua si scripta ipsi commentariis illustrarent, quoties illa legentes stylum verterent? quot falsa, quot obscura, cum veris & evidentibus permutarent? Vana facultatum idola nihil ignorantiæ malum levantia ab Æsculapii templis proscriberent: nec jam operam perderent, ut inanes elementorum crases ad stateram appenderent; sed elegantem nervosarum partium structuram, sanguinis assiduum motum, mutuosque occursus amari & acidi, dulcis & salsi, quos olim innuerat Hippocrates, ut vitæ, ita & functionum omnium causas agnoscerent. Quæ itaque signassent vestigia, simili labore, veri illorum diligentiæ cultores sequantur. Veritatem, quâ nihil est antiquius, perpetuò venerentur, ejusque amorem, vera semper tyronibus exponentes, inspirent. Neque fas sit, ut ex suggestu, indocilis quivis fæcunda de gente Meneni, ad libitum, dogmata gentium pene omnium unanimi consensu recepta impugnare audeat, ut obsoletos errores scenæ iterum committat, in divinam artem dedecorum injuriosus auctor. Integer mentis, explodat quæ nihil attinent ad mechanicæ leges intelligendas, quibus viventium regitur & sibi constat œconomia, sensuumque addictus fidei, illis testibus exploret, quid ad breve aut diuturnum ævum, læsam aut integram valetudinem, stabilis vel concidens partium textura, æquabilis vel tumultuosus liquorum motus valeant. Atque ut in juventute firma partium stamina, constans illorum structura, solida membrorum caro, & floridus cutis honos, ipso tactu & visu percipiuntur; unde sanitas inculpata, validumque robur, quod juvenem præscripta vegetum ad munia præstat, agnoscitur: sic quantam humani corporis trahat secum ruinam partium nervosarum lapsus, & quàm sanguis à naturali circuitu deficiens, certa sit & præceps interitus causa, multa quæ senescentem circumveniunt incommoda, edocebunt: neque enim solùm marcescentibus cutis papillis illam rugis squalor exarat, depressisve nervorum fornicibus, caro mollis & ex ossibus pendula, vieta deturpat membra; sed etiam exolutis ligamentis tarda podagra vel chiragra contundit articulos: viscerum fibris ruptis aut attritis, illorum compages solvitur: & fatiscente cordis elastico robore, gelidè quidvis senex timidéque ministrat. Tot porro ruinis acervatim concidentibus, sic ubique sanguini intercluditur iter, ut brevior illius in dies circuitus, tandem omnino cum calore & vitâ desinat. Hæc verò quæ nonnisi post longam annorum seriem, & sensim fatali pereundi necessitate, bene natos occupant incommoda; illos sæpe vel in ipsâ corripiunt adolescentiâ, si voluptatum abusu præmaturè vim nervosarum partium infringant, & structuram subvertant, frequenti rerum istarum occursu, quæ fibras membranarum irritant, convellunt, lacerant, torpore aggravant, aut roridi humoris pabulo defraudant. Quorum quidem omnium, Vini, Aquæ vitæ, Opii, & similium, sed maximè Nicotianæ immoderatus usus, auctor est.

VICTUS Americanus orbis ferum victorem cepit, & Americanos mores Hispanis inspiravit: subreptâque novis Dominis libertate, & accelerato mortis gradu maleficæ stirpis abusu, incolarum suorum servitutem & funera, Luis venereæ & Tabaci donis ultus est. Hanc Herbam *Picielt* & *Petum* dictam indigenis, *Tabacum* Hispanis, sicque meliùs sitam, dum terra incognita celaret, contaminato cum grege virorum turpi morbo laborantium Iberica classis advexit: & utrumque fraude malâ gentibus nostris intulit, ut cum illis nova morborum hisce regionibus incumberet cohors. Subductum à Lusitaniâ hujus Herbæ semen Nicotii Legati Regis operâ, & terræ mutuato sub nomine Nicotianæ commissum, tam facilè nostris solibus assuevit, quàm celeriter pravi docilis Gallica juventus illius abusui mancipata est. Habitu sui generis planta, Hyoscyamum minimum refert: sed viribus Papaverum, Solanorumque omnium adscribenda familiæ, Mandragoram etiam, Solanum furiosum, & Stramonium, sulphure Narcotico, & oleo stillatitio deleterio vincit. Magnis tamen virtutibus æstimanda, si recto & moderato administretur usu, primas inter optima Medicinæ instrumenta partes obtinet. Naribus scilicet, cum opus est, excepta vel integra, vel trita in pulverem, membranam stimulat, quæ nasi & ossium quibus extruitur, recessus varios convestit. Illa vero contracta, papillas & glandulas, quibus est intertexta, constringit, atque ex his, velut ex spongiis manu compressis, mucum exprimit: quo quidem expurgato, serosi latices motum eundem secuti, non secus ac aqua siphonibus elicita, è vasis & glandulis vicinis continenter evocantur. Nec instigatione dissimili, sive Tabaci frustulum ore contineatur, sive fumus à fistulis hauriatur, glandulæ maxillis appositæ, & salivæ ductus stimulati, contractione repetitâ salivæ vim maximam evomunt; qua fluxionum materia derivatur, & successivâ membranarum vellicatione, pulmo viscosâ pituitâ expeditus, ab asthmate, tussi, catarrho, & aliis periculosis affectibus liberatur. Nec modò crudelis dentium dolor ejus sulphure consopitur: quin etiam Nepenthis Homerici vices gerit, sollicitæque inducit oblivia vitæ: contractâ facit in paupertate beatum, & cum spe divite manat in venas, animumque juvat: immo & quibus res est angusta domi, annonæ penuriam fallit, & defluentis in ventriculum pituitæ copiâ, tolerandam præbet inediam, aut stupefacto nervorum sensu, dissimulatâ fame latrantem stomachum lenit. Nec solùm internis medetur incommodis: sed externa quoque depascentia curat ulcera & quæ plurium vim medicamentorum eluserant, putridis absumptis carnibus, ducit ad cicatricem. Sed quantò potentiùs tot præstat admiranda, tantò certiùs constat, quàm multa sint à Nicotianæ abusu pertimescenda. Cum enim caustici vim exerit, quâ & sordida mundat ulcera, & ad vivam usque carnem cadaverosos & quasi corneos extuberantes processus exedit: quos hoc adurente sale tumultus excitabit, si frequentiore consuetudine naribus admota, vel excepta fumo, teneras membranas offendens, gutturis & ventriculi nervos in spasmos egerit, cumque illis nervosum genus omne commoverit? quid damni non afferet saliva, si eo sale imbuta in ventriculum impluens, alimentis admissis, & mox in chylum versis, cum sanguine in totum corpus deportandis, acrimoniæ hujus semina insperserit? an verò minus erit formidandum sulphur illud Narcoticum assiduè inspiratum? quod & atroces dentium cruciatus obtundere, & famem inducto torpore sedare, immò & sensus omnes, atque una principes cerebri functiones ita potis est consopire, ut Nicotianæ ebrius sulphure, pocula lethæos ut si ducentia somnos arente fauce traxerit, miseriarum oblitus sibi beatus esse videatur. Quis hæc cùm expenderit, si sapit & adhuc liber est, non timeat Danaos & dona ferentes?

ILLI robur & æs triplex circa pectus erat, qui non ignarus quàm horrenda symptomata Tabaci usum explorantem corriperent, illum tamen voluit experiri. Sed nullum mortis timuit gradum, qui venenum istud Cicutis nocentius, repetitis vicibus ausus est visceribus combibere: nec frequentes terribilis fumi expalluit haustus. Nonne potius illum corpus esse sine pectore crederideris, quem non terreat furiarum cohors, quæ ex illa Pandoræ pyxide exigui pulveris emissione miserum invaserit. Enimverò repente nescio quid veneni sævit in præcordiis: nauseâ & cardialgiâ stomachus lacessitur: diro vomitu ventriculus subvertitur: molesta vertigo caput ebrium quassat: tenebricosa suffusio instantis mortis pingit oculis imaginem. Tum porrò quantis anxium corpus caloris & frigoris alternis insultibus horret? quoties cor ipsum muneri deficiens, illi sanguinis & spiritus commercium denegat? adde quòd memoriæ thesaurus prima sit lethæi tubuli præda, quod nec sensuum, nec jam sit rationis compos, qui Nicotianæ sacris initiatur. Hæc si vigil aliquis viderit & vitæ principiorum jacturam prævideret, quæ tot ex tempestatibus sit pertimiscenda, postponet-ne vivendi desiderium Nicotianæ præstigiis? His juvet incantari miseros, quos tardiora fata votis manent, & ingrata quibus vita ducenda est in hoc, novis ut usque suppetat doloribus, aut quos victus tenuis macerat, deficiente crumenâ. Quærat in Nicotianæ fumo, nauta qui transmare currit, & miles multo fractus membra labore, quò sibi vitæ tædium dissimulent. Strenua denique hæc exerceat inertia remigium vitiosum Ulyssis, & vulgus otiosum, fruges consumere natum. At si tibi ingenium est non incultum, nec turpiter hirtum, si gratia, valetudo contingat abundè, & tibi quod satis est, dederit Deus artemque fruendi: ut sapiens Ulysses Sirenum vitabis cantus, à stygiis tubulis abstinebis, & odore malefico os & fauces inficere, fugies cane pejus & angue; aut si te virtus deficiat, permittes ut libera amicorum consilia, atque etiam contumeliæ graves, te pudore suffundant, vel ut tandem eripiatur per vim mentis gratissimus error, quamvis sæpe clamites, Pol! me occidistis amici: ne, si te illorum indulgentia Nicotianæ furori commiserit, non modò pestis illa affigat humi divinæ particulam auræ, & vitiis onustum corpus animum quoque aggravet unà: sed ne illud ipsum corpus in primo juventutis limine præmaturâ senectute correptum, fiat Libitinæ quæstus acerbæ. Verùm his aures præbet obseratas Nicotianæ fumo lymphatus, aut si monitis annuerit, & hæc severus palam laudaverit, atque etiam servari lubricum ventis diviserit pulverem, jamjam futurus abstinens, jussus contagiosum fugere commercium, clam, quasi dum fallit amicos, se quoque fallat, lethæos redibit ad tubulos, quibus caput & nervos infregit. Impedit enim consilium voluptas rationi inimica, & mentis, ut ita dicam, perstringit oculos: miseraque adeò sors illorum est quos obcæcat, ut mala sua, quod malum est ultimum, ament. In aliis voluptatibus, etiam maximis, deliciæ celeriter deflorescunt, fastidiumque illis est finitimum: atque ut plurimùm, pœnitentiam relinqunt potiùs quam desiderium. At qui Nicotianæ mancipantur illecebris, ita ejus lenociniis occupantur, ut ex consuetudine necessitas apud eos invaleat: & ex supervacuâ olim nugatione, res seria tandem exsurgat, quâ carere non possint. Immo inde sibi Nestoreos annos, vitamque à doloribus immunem pollicentur; & sanitati se potius quàm voluptati consulere dictitant, si faucibus perpetuò teter halitus saniesque manet: & si quidquid serosi humoris per publicas vias & cæca spiracula solet excerni, ad nares evocent. Verùm in fraudem inducti, odoratus organum præter Naturæ institutum assiduo Coryzæ stillicidio deturpant. Nasus quippe Campanulæ figurâ odoribus excipiendis natus est: non ad percolandos humores instructus; cui muneri destinatæ partes, in morem infundibuli adornatæ sunt. Atque adeò solis infantibus, quibus è rorido nimis adhuc capite, serosa illuvies datâ qualibet porta ruit, muco nares turgent: & senibus, quibus malè jam connexis partium staminibus rimosum corpus effluit, indecora pendet stiria naso. At bene valentes, firmamque agentes ætatem, nisi catarrho laborent, vix mucum naribus deponunt, præter eum quo partis sensus obtunderetur. Longè igitur absunt à Naturæ proposito, qui tenuissimam membranam sagacem odorum judicem, Narcotico Tabaci sulphure, & irriguo humorum flumine obruunt: osseosque cancellos mirâ arte elaboratos ad retinenda suaveolentis corporis effluvia, gravedine perpetuâ impediunt. Quin & divinæ Palladis arcem sordium pondere atterunt; latrinisque ad sublimes ædium partes translatis, mentis solio cloacam admovent. Prodest quidem aliquando, hærentem à somno mucum sollicitare, & sternutationibus, lympham in vicinis glandulis stagnantem elicere: at qui remedio in consuetudinem verso abutuntur, non caput levant, sed opprimunt: & dum futuræ sanitatis spe, morbum sibi continuum asciscunt, ita lympham à reliqua sanguinis massa divellunt, ut ejus fibræ vehiculo quo ferebantur destitutæ, ferè immobiles coëant. Unde sæpius subitæ mortes, atque intestata senectus, arte malâ provocatum catarrhum excipiunt.

QUÆ res nobis & substantiæ similitudine familiares, & qualitatum temperie benignæ, in usum quotidianum magna cum utilitate usurpantur, abusu fiunt pessimæ: nosque etiam aliquando subversis repente vitæ principiis jugulant. ut ideò non rarò vini, & alimentorum etiam euchymorum mole nimiâ oppressus calor nativus subitò extinguatur. Sic & suavium odorum, qui usu moderato naribus admissi cerebrum recreant, & cordis vires reficiunt, frequentior usus, & copia largior, sanguinem accendit, cerebrum concutit, & nonnunquam lipothymiam, aut insultus movet epilepticos. Quis igitur furor est, eò usque pernicioso Nicotianæ pulvere abuti, ut non modò sæpius quàm cibus & potus admoveatur: sed eâdem etiam frequentiâ quâ aër in pulmones influit, naribus inducatur, atque ita illarum ductus occupet, ut quidquid aëris continuò per nares ad pulmonem rapitur, deleterio Peti sulphure, & acri sale imbutum accedat, atque hinc sanguini mixtum, divinum laticem malignis spiritibus inficiat: quorum effero motu dum sanguis velut œstro percitus, ut seditiosos & desultorios advenas extra claustra deturbet, sibi luctuosis dissidet armis, infaustum sæpe certaminis exitum immerita pars princeps luit. Titillationem quâ nares movet præstigiatrix hæc Herba, quæ tam imperiosè de humana libertate triumphat, ut ejus captivi, etiam inviti, naribus illam inferant, non ineptè narium venerem licet appellare. At quemadmodum voluptatem illam, quam Venus quintâ sui parte nectaris imbuit, brevem epilepsiam vocaverunt antiqui: sic & illam Nicotianæ voluptatem, levem, sed ferè continuam epilepsiam jure dixeris. Hujus enim acri pulvere vellicata quolibet momento tenuis narium membrana, capitis quoque menynges convellit: atque unà reliquas omnes corporis nervosas partes succutit; visceraque etiam tam frequenter exagitat, ut illa deinceps qualibet ex causâ ad assuetam commotionem reducantur. Quantum enim membranæ narium consensus cum remotissimis viscerum nervis valeat ad procellas ejusmodi provocandas, testes sunt repentini passionum hystericarum & melancholicarum insultus, quos fulguris in morem vel levissimâ suaveolentis corporis aurâ nares subeunte, compertum est suscitari; nec minori celeritate ingrati vaporis occursu sedari, quotidianâ notum est experientiâ. Hinc frequenter affectus ille, jam vaporis nomine celebris, occurrit, quem vulgus imperitum, minimeque sollicitum, vera-ne an absurda loquatur, vaporibus & fumis ad caput, aliasque partes affectas subito advolantibus fingit excitari. Temerè quidem, & inconsultâ præcordiorum structurâ: nulla enim spiracula, aut apertæ satis sese offerunt viæ, quibus ab alvinâ regione ad superiores, tantus vaporum vortex possit erumpere, quanto esset opus ut præceps adeò tempestas insurgeret, quæ genus omne nervosum tumultuosè percellit. Motibus itaque convulsivis tumultus ille viscerum debetur. Fibræ nimirum & membranæ, quibus compages eorum constat & continetur, aut acidis aculeis confixæ, vel succis austeris corrugatæ, vel tetrâ putridi spiritus mephiti agitatæ, contrahuntur; & successivè varias reliquorum viscerum fibras & membranas, nervorum societate conspirantes, immo & capitis menynges, similes agunt in spasmos, cerebrumque ipsum, contractis ejus involucris, opprimunt. Cum verò hæc symptomata partes sæpius & faciliùs invadant, prout illæ frequentioribus convulsionum insultibus ferè semper tremulæ, quadam sunt veluti consuetudine in convulsionem pronæ, palam est futurum ut ex perpetuâ titillatione quam Nicotianæ abusus movet, partes nervosæ omnes sint ad convulsionem dispositæ: ac proinde qualibet humorum irritatione, aut odoris appulsu, hisce convulsivis motibus corripiantur, qui nunc vapores audiunt. Illæ porro turbidis tot succussibus diutius lacessitæ, nativum sensim robur deponunt: & mox ingravescente tumultu, fibræ partium, dum crebrius contrahuntur, aut violentius extenduntur, disruptæ tandem, & in se invicem ruentes, exiguos tubulorum fornices destruunt, arcus obliterant, poros, meatus comprimunt. Atque adeò pervii anteà ductus passim obturati, sanguinis & spirituum commeatum intercipiunt: ut nec in locum particularum quæ motu & expiratione diffluunt, novæ possint substitui; nec residuus sanguis ad venas libere valeat remeare. Unde partes nutritionis beneficio privantur: vel onere superfluo obruuntur: & alterutro pariter contabescunt. His accedit, quòd plures nervorum fibræ narcotico Peti halitu perfusæ stupescant. Quemadmodum enim Opii sulphur oleosis, æthereis, salinis, aut aqueis pariter liquoribus diluitur: quo singulari discrimine à reliquis sulphuris generibus discrepat: sic & congener Nicotianæ sulphur, dum constrictis ramosis quibus constat particulis arcto salinarum fœdere, subit insensiles fibrarum nervosarum meatus, atque ibi occurrente lymphâ vel spiritu dissolvitur, & ramosæ particulæ salinis vinculis expeditæ explicantur, ita sese invicem & meatus impediunt, ut sint spiritibus animalibus impervii, donec majore illorum affluente copiâ deturbentur. Verum si halitus narcotici successive sibi occursare non desinant, exiles fibrarum ductus ita constanter obstruuntur, ut vix ullis admissis spiritibus, nervos torpor occupet. Unde in ipsâ nonnunquam adolescentiâ membra labant; tremor manus solitis muneribus impares reddit; illusi pedes vitiosum corpus ferre recusant; viscera marcescunt; spiræ cordis elasticæ desultoriè moventur aut cessant; & sic tandem, vel disruptis & ruentibus partium staminibus, viventis machina dissolvitur; vel ejus motus, sine quo nusquam est vita, deficit; ut ideò quæ subductâ Nicotianâ tarda fuisset necessitas lethi, ejusdem abusu corripiat gradum.

Ergo ex Tabaci usu frequenti vitæ summa brevior.

Proponebat Parisiis CLAUDIUS BERGER, Parisinus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1699.